

U SPOMEN DR. SC. JOSIPU KLJAJIĆU (25. 8. 1960. - 27. 3. 2004.)

Iznenada nas je napustio naš kolega i prijatelj doktor povijesnih znanosti Josip Kljajić. Kolega Kljajić svoj je prvi znanstveni rad objavio 1997. godine, ali već šturi pregled njegove znanstvene bibliografije odaje bogatstvo radova kakvo mnogi autori ne postižu niti s puno dužim znanstveničkim stažem. No, osim pukog broja radova Josipov znanstveni rad u sebi sadržava daleko veće kvalitete. Naime, Josip je prvi iz dugog niza hrvatskih povjesničara koji se sustavno bavio temama iz povijesti Slavonske vojne krajine te je tu, u historiografiji dugo vremena ignoriranu temu, stavio uz bok drugim, puno ekspanzivnijim problemima iz hrvatske povijesti. Stoga i nečuđi da je njegova prva monografija pod naslovom *Brodsko tvrđava* izazvala veliku pozornost u znanstvenoj javnosti. Ali ne samo u znanstvenoj. Naime, Josipova

knjiga bacila je svjetlo na tamnu mrlju lokalne, brodske prošlosti i zaboravljeni dio brodskog urbanog bića. Sustavni, znanstveni opis baroknog obrambenog diva, smještenog u samom središtu grada, ukazao je na vrijednost i potencijalne mogućnosti tvrđave u lokalnoj zajednici. No, osim dimenzije lokalne povijesti i povijesti fortifikacije Josip je u svojoj knjizi otvorio i neke nove teme te ukazao na neke nove metode. Ponajprije, etablirao je kartografiju te povijesne karte i planove kao povijesni izvor jednako vrijedan deskriptivnim povijesnim vrelima. Nadalje, ukazao je na vrijednost proučavanja fenomena granice i socijalnih promjena na spoju Habsburške Monarhije i Osmanskog Carstva uzrokovanih tim fenomenom. Već je samim time hrvatsku historiografiju približio suvremenim europskim promišljanjima koji posebnu sklonost pokazuju proučavanjem problematike granica. Istim putem nastavio je i u radovima *Vojnokrajiški čardaci u Slavonsko-srijemskom Posavlju u 18. i 19. stoljeću, Rača – povijesni razvoj i graditeljsko nasljeđe od 13. do 20. stoljeća, Habsburški fortifikacijski sustavi na jugoistoku Europe od kraja 17. do sredine 18. stoljeća, Petrovaradinska tvrđava od kraja 17. do kraja 18. stoljeća, Ustroj Slavonske vojne granice u 18. stoljeću, Slavonija i Srijem u kartografskom gradivu 18. i 19. stoljeća, Stara Gradiška – grad mrtvih “mrtav grad”, Die Bedeutung der habsburgischen Forschungen für die Protomodernisierungsprozesse in Slawonien, te Slavonski Brod – obrambeni sustavi kroz stoljeća. Svi Josipovi radovi objavljeni su u najeminentnijim hrvatskim znanstvenim časopisima.*

Problematiku Slavonske vojne krajine Josip nije obrađivao i promovirao samo u formi pisanih radova već i na znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu te u medijima. Značajan prinos lokalnoj povijesti Slavonskog Broda dao je radovima o brodskim liječnicima, zapovjednicima tvrđave, cestovnoj mreži i drugim manje poznatim temama.

Ogromni znanstveni potencijal koji se krio u Josipu Kljajiću pokazuje činjenica da je u raznim časopisima ovog trenutka u tisku čak 11 njegovih radova, a njegova doktorska disertacija u kojoj je opisao i analizirao krajiške tvrđave na Savi u 18. i 19. stoljeću zasigurno predstavlja velik izazov znanstvenoj javnosti.

Međutim, premda svi navedeni naslovi nesumnjivo pokazuju vrijednost Josipa Kljajića kao znanstvenika, broj radova i obrađene teme u njima teško da mogu u potpunosti oslikati Josipov utjecaj i značaj u znanstvenim krugovima. Naime, Josip je ponajprije svojim mladim kolegama bio trajna podrška i mentor koji ih je poticao, usmjeravao, ukazivao im na novu literaturu i pribavljao brojne kopije sa svojih radnih putovanja po europskim arhivima. Upravo zbog svega toga Josipov odlazak predstavlja nenadoknadiv gubitak za cjelokupnu znanstvenu zajednicu, a napose za mlađe znanstvenike koji su imali čast da im Josip bude podrška i prijatelj u svladavanju prvih znanstvenih koraka.

DAMIR MATANOVIĆ